

Станіслав ЛЕМ

ЗОРЯНІ ЩОДЕННИКИ ЙОНА ТИХОГО

ПОДОРОЖ СЬОМА: 147 ВИХОРІВ

Коли в понеділок, другого квітня, я пролітав поблизу Бетельгейзе — метеорит, розміром з квасолину, пробив обшивку, вивівши з ладу регулятор потужності та пошкодивши кермо. Ракета втратила управління. Я надів скафандр і вибрався назовні, щоб полагодити пошкодження. Згодом я переконався, що встановити запасне кермо, яке я завбачливо захопив з собою, без сторонньої допомоги — неможливо. Конструктори спроектували ракету так безглуздо, що одна людина не могла відкрутити гайку: необхідні були ще мінімум дві руки, щоб притримувати ключем голівку болта. Декілька годин, я вперто намагався впоратися сам, притримуючи ключ ногами. Але минув вже час обіду, а мої зусилля ні до чого не призвели. І ось, коли мені вже майже пощастило — ключ вислизнув з-під моєї ноги та стрімко полетів у космічний простір. Втративши цінний інструмент і дорогоцінний час — я безпорадно дивився, як віддаляється ключ, все зменшуючись на тлі зірок.

Через деякий час він повернувся по витягнутому еліпсу. Ставши супутником ракети, він нагадував мені про поразку та не наближався до неї настільки, щоб я міг його схопити. Похапцем перекусивши, я почав розмірковувати як же мені вийти з цього безглузлого становища. Корабель все продовжував набирати швидкість, бо, як я вже згадував, цей клятий метеорит зіпсував і регулятор потужності. Правда, поки на курсі не було жодного небесного тіла. Але я не готовий був летіти ось так, всліпу і в нікуди. Якийсь час, мені вдавалося стримувати гнів. Коли ж я взявся за миття посуду, то з розпачем помітив, що перегрітий атомний реактор погубив кращий шматок яловичого філе, який я приберіг на неділю. Моєму самовладанню настав край. Брутально лаючись, я відігрався на сервізі — першому, що потрапило мені під руку. Розбитий

посуд приніс мені невелике полегшення. Понівечена яловичина полетіла слідом за ключем, і, так само, не хотіла розлучатися з ракетою, кружляючи біля неї, як другий штучний супутник, регулярно, кожні одинадцять хвилин і чотири секунди викликаючи короткочасні сонячні затемнення. Щоб заспокоїти нерви, я до вечора займався визначенням супутника — переможця. За моїми підрахунками — перемогла яловичина: протягом найближчих шести мільйонів років, філе наздоганятиме ключ, обертаючись навколо ракети по орбіті, а потім обжене його.

Втомившись від математики, я ліг спати. Серед ночі мені здалося, що мене трясуть за плече. Я розплющив очі і побачив до болю знайоме обличчя, хоча я поняття не мав, хто б це міг бути.

— Вставай, — сказав він, — бери ключі. Підемо закріпимо кермо.

— По-перше, ми не настільки добре знайомі, щоб Ви мені "тикали", — відповів я, — а по-друге, я точно знаю, що Вас немає. Я в ракеті один, і притому вже другий рік. Отже, Ви мені просто снитесь.

Але він як і раніше тряс мене, повторюючи, щоб я негайно йшов з ним за інструментами.

— Що за дурниці?! — відмахнувся я, починаючи злитися, бо боявся, що ця сварка уві сні розбудить мене — а я з досвіду знаю, як важко заснути після такого раптового пробудження. — Нікуди я не піду. Це ж безглуздо. Болт, закручений уві сні, не змінить положення, що існує наяву. Не набридайте мені і негайно зникніть, а то я прокинусь!

— Але ти не спиш, присягаюся тобі! — вигукнув упертий привид. — Не впізнаєш мене?

Поглянь! — у запалі, він доторкнувся до двох великих бородавок на лівій щоці. Я мимоволі схопився за своє обличчя, тому що у мене на тому

ж місці — дві такі самі бородавки. І тут я зрозумів кого нагадував мені цей прибулець — він, як дві краплі води, був схожий на мене!

— Залиш мене у спокої! — крикнув я та закрив очі, все ще не бажаючи прокидатися.

— Якщо ти — це я, то ми, звичайно, можемо бути на "ти". Однак, це все пояснює — тебе не існує, — обернувся я на інший бік і натягнув ковдру на голову.

Він ще продовжував щось бурмотіти про ідіотизм, але, оскільки, я вдавав ніби не чую — прокричав: "Ти ще пошкодуєш про це, бовдур! І переконаєшся, що це зовсім не сон, але буде пізно!"

Я навіть не ворухнувся. Коли я вранці розплющив очі — відразу згадав цей божевільний сон. Я сів на ліжку і задумався про те, в які ігри грає з людиною її власний мозок. Перед обличчям небезпеки, в цілковитій самотності — я роздвоївся в сонних мареннях, аби допомогти собі.

Після сніданку, я помітив, що ракета отримала додаткове прискорення, і почав панічно шукати якісь підказки в бортовій бібліотеці. Після невдалих пошуків, я розклав на столі зоряну карту і в світлі близької Бетельгейзе, яку час від часу затуляла яловичина, нишпорив з надією натрапити на космічну цивілізацію, мешканці якої радо надали б мені допомогу. Але марно. Це була справжня космічна глушина і кораблі обходили її стороною як виключно небезпечний район, — тут виникали грізні таємничі гравітаційні вихори, аж сто сорок сім — існування яких пояснюють шість астрофізичних теорій, і всі по — різному.

Календар космонавта застерігав від них, наголошуючи на непередбачуваних наслідках релятивістських ефектів, які може спричинити проходження крізь вихор, особливо при високій власній швидкості.

Я був безпорадний. Лише підрахував, що край першого вихору зачепить мою ракету близько одинадцятої, — тому поспішив приготувати сніданок, щоб не боротися з небезпекою на голодний шлунок. Тільки-но я витер останню тарілку, як ракету почало кидати на всі боки; здійснювся справжній гармидер. Насилу діставшись до крісла, я добровільно розіп'яв себе на ньому. І раптом, в протилежній частині каюти, там, між раковиною і плитою, я помітив туманні обриси людини у фартусі. Неквапливо, він готував омлет. Потім, незнайомиць уважно поглянув на мене, без жодного здивування, і розчинився. Я протер очі. Поза сумнівом, я був один і тому вирішив, що це лише тимчасове затьмарення розуму.

Продовжуючи стрибати в кріслі, мене нарешті осяйнуло — це зовсім не галюцинації. З четвертої спроби мені все ж таки вдалося вхопити товстий том "Загальні теорії відносності", який кружляв навколо. Перегортати книгу в таких умовах було складно — корабель нагадував п'яного, що вставши — одразу падає. Але я знайшов, те що шукав. В книзі згадувалося про феномени так званої петлі часу, тобто про викривлення вектора часу в межах сильних гравітаційних полів. Це явище може навіть викликати подвоєння сьогодення, коли час поверне назад. Вихор, який я зараз минав, не належав до подібних. Я знав, що якби мені вдалося хоч трохи розвернути корабель до полюса Галактики, я би пірнув у так званий Vortex Gravitatiosus Pinckenbachii, в якому багато разів спостерігалось подвоєння і навіть потроєння сьогодення.

Кермо досі не працювало, але завдяки наполегливим декількогодинним маніпуляціям у реакторному відсіку, мені вдалося досягти невеликого відхилення курсу до галактичного полюса. Результат перевершив всі очікування. Близько півночі корабель потрапив у центр вихору, стогнучи і побиваючись, наче в агонії. Спочатку, я злякався, що він не витримає, але він гідно справився з даним випробуванням; і коли він знову досягнув космічного штилю — я покинув реакторний відсік і знайшов себе, солодко сплячим на ліжку. Я відразу зрозумів, що це я з попередньої доби, тобто з ночі понеділка. Не роздумуючи над філософськими нюансами цієї дивної ситуації, — я нетерпляче почав трясти сплячого за плече. Я не міг баритися, адже не знав, як довго його

понеділкове існування триватиме у моєму вівторку. Нам потрібно було якнайскоріше вийти назовні, щоб разом полагодити кермо.

Але сплячий розплющив тільки одне око і заявив, що не бажає, щоб я йому "тикав", а також що я існую лише у його сні. Марно я нетерпляче тряс його, марно намагався силою витягнути з ліжка. Він відбивався, уперто повторюючи, що я йому снюся; я почав лаятися, він логічно пояснив мені, що нікуди не піде, оскільки болти, загвинчені уві сні, не триматимуть керма наяву. Марно я присягався, що він помиляється, по черзі то благаючи, то проклинаючи; навіть продемонстровані мною бородавки не переконали його. Він обернувся до мене спиною і захріп. Я всівся у крісло, щоб спокійно все обміркувати. Я пережив цю ніч двічі: вперше — коли спав, і вдруге — коли намагався сам себе розбудити. В понеділок, я ще не вірив у явище дуплікації, у вівторок — вже знав чимало. Це була звичайнісінька петля часу. Понеділковий "я" продовжував мирно хропіти і, оскільки, я пам'ятав, що в ту ніч чудово проспав до самого ранку — облишив ідею його розбудити.

Карта прогнозувала ще безліч великих гравітаційних вихорів, і я міг розраховувати на подвоєння сьогодення протягом наступних днів. Я хотів написати собі лист і приколоти його шпилькою до подушки, щоб "я" понеділковий, прокинувшись, міг своїми очима переконатися в реальності уявного сну.

Але не встиг я сісти до столу і взятися за перо, як в двигунах щось загуркотіло, — я кинувся до них і до ранку поливав водою атомний реактор, бо той перегрівся. А тим часом, понеділковий "я" солодко спав, час від часу облизуючись, що мене страшенно дратувало. Голодний, втомлений, не стуливши очей всю ніч, я прийнявся за сніданок, і якраз витирав тарілки, коли ракета увійшла до наступного гравітаційного вихору.

Я бачив себе понеділкового, бачив, як він, прив'язаний до крісла, очманіло дивиться, як я у вівторок смажу яєчню. Потім, від різкого поштовху я втратив рівновагу, у мене потемніло в очах, і я впав.

Прокинувшись на підлозі серед битого посуду, я помітив біля самого свого обличчя ноги людини, що стояла наді мною.

— Вставай, — сказав він, піднімаючи мене. — Ти не забився?

— Ні, — відповів я, спираючись руками об підлогу; мене нудило.

— Ти з якого дня тижня?

— З середи. Йдемо, треба швидко полагодити кермо, шкода втрачати час!

— А де той, понеділковий? — запитав я.

— Його вже немає, тобто, очевидно, це ти.

— Як це я?

— Довго пояснювати...Понеділковий став в ніч з понеділка на вівторок вівторком і так далі...

— Не розумію!

— Неважливо, це від незвички. Скоріше, не втрачатимемо часу!

— Зараз, — відповів я, залишаючись на підлозі. — Сьогодні вівторок. Якщо ти з середи і, до цієї хвилини в середу, кермо досі не полагоджене, означає, щось перешкодить нам його встановити; інакше ти в середу вже не умовляв би мене, щоб я у вівторок лагодив його разом з тобою. Може не варто ризикувати і лізти назовні?

— Що за дурний сон? — вигукнув він. — Послухай, я з середи, а ти з вівторка. Що ж до ракети, то я припускаю, що вона, так би мовити,

догори дригом, в ній то вівторок, то середа і, можливо, навіть четвер заблукав. Ці вихори зовсім заплутали час. Ми можемо довго дискутувати, але не забувай, поки ми вдвох — ми можемо встановити кермо!

— А ось і ні! — відповів я. — Якщо в середу, кермо ще досі несправне, то виходить, що його не полагодили у вівторок, а зараз вівторок; і, якби ми пішли зараз і полагодили його, для тебе цей момент був би вже минулим, і нічого було б виправляти. Отже...

— Отже, ти упертий, як віслюк! — гаркнув він. — Ти ще розкаєшся стократ! Мене лише тішить, що ти так само скаженітимеш через свою упертість, як я зараз — коли сам доживеш до середи!

— Хвилинку! — вигукнув я. — Ти маєш на увазі, що в середу, ставши тобою, я намагатимусь умовляти мене вівторка так, як ти це робиш зараз, — тільки все буде навпаки, тобто, ти будеш мною, а я тобою? Розумію! Ось вона, петля часу! Почекай, я йду, вже йду, я зрозумів...

Проте, перш ніж я підвівся, ми потрапили у новий вихор, і сила тяжіння розпластала нас на стелі.

Жахливі поштовхи продовжувалися всю ніч, з вівторка на середу. Том "Загальної теорії відносності" вирішив нагадати про себе — з такою силою вдарив мене по голові, що я втратив свідомість. Розплющивши очі, я знайшов себе серед осколків посуду та свого непритомного двійника поруч. Я миттю схопився на ноги і, піднімаючи його, вигукнув:

— Вставай! Ти не забився?

— Ні, — відповів він.

— Ти з якого дня?

— З середи.

— Йдемо, треба швидше полагодити кермо, шкода втрачати час!

— А де той, понеділковий? — запитав він, сідаючи.

Під оком у нього був синець.

— Його вже немає, — сказав я. — Тобто, очевидно, це ти.

— Як це я?

— Довго пояснювати...Понеділковий став в ніч з понеділка на вівторок вівторковим і так далі...

— Не розумію!

— Неважливо, це від незвички. Скоріше, не втрачатимемо часу! Я почав шукати інструменти.

— Зараз, — відповів він, навіть не ворухнувши пальцем. — Сьогодні вівторок. Якщо ти з середи і, до цієї хвилини в середу, кермо досі не полагоджене, означає, щось перешкодить нам його встановити; інакше ти в середу вже не умовляв би мене, щоб я у вівторок лагодив його разом з тобою. Може не варто ризикувати і лізти назовні?

— Що за дурний сон?! — заволав я, розлютившись. — Послухай, я з середи, а ти з вівторка...

Ми почали лаятися, помінявшись ролями, і він, дійсно, довів мене до сказу, тому що ніяк не погоджувався лагодити зі мною кермо, марно я називав його упертим віслюком. А коли мені нарешті вдалося його умовити, ми потрапили в черговий гравітаційний вихор.

Я обливався холодним потом, від однієї думки про те, що безкінечно гратиму в цю божевільну гру з часом та самим собою. Але мені пощастило. Коли тяжіння зменшилось настільки, що я зміг підвестися — я знову був один в кімнаті. Локальний вівторок вочевидь безповоротно став минулим. Я негайно сів за карту, шукаючи найближчий вихор. Можливо, цього разу, вагоме викривлення часу підкине мені гідного помічника?

Нарешті я знайшов один, досить багатообіцяючий вихор, і, маневруючи двигунами, насилу направив ракету так, щоб перетнути його у самому центрі. Правда, конфігурація цього вихору була, як показувала карта, вельми незвичайна — він мав два розташованих поряд центри. Але в розпачі, я зовсім не звернув увагу на цю аномалію.

Під час багатогодинної метушні в моторному відсіку я сильно забруднив руки і вирішив помитися, оскільки до входу у вихор залишалось ще багато часу. Ванна була зачинена. З неї доносилося булькання, немов хтось полоскав горло.

— Хто там?! — гукнув я здивовано.

— Я, — відповів голос зсередини.

— Який ще "я"?

— Іон Тихий.

— З якого дня?

— З п'ятниці. Тобі чого?

— Хочу помити руки... — пробурмотів я. В голові крутилося: зараз середа, вечір, він з п'ятниці, значить, гравітаційний вихор, до якого

повинен був увійти корабель, викривив час з п'ятниці на середу... Але що буде далі і де подівся четвер?

— П'ятничний, тим часом, не зважав на мій гуркіт, продовжував возитися всередині.

— Припини ти вже нарешті полоскати своє горло! — Заволав я. — Дорога кожна хвилина! Ходімо полагодимо кермо! — наполягав я.

— Для цього я тобі не потрібний, — флегматично відповів він із-за дверей, — десь там повинен бути четверговий, знайди його...

— Який ще в біса четверговий?! Це неможливо...

— Повір, я краще знаю можливо це чи ні. Я — то вже в п'ятниці і, отже, пережив і твою середу, і його четвер...

У мене в очах помутніло. Я відійшов від дверей і справді почув шум: у каюті стояв чоловік і витягав з-під ліжка футляр з інструментами.

— Ти четверговий?! — вигукнув я, вбігаючи в каюту.

— Так — відповів він.

— Так... Допоможи мені...

— А вдасться нам зараз виправити кермо? — запитав я, коли ми разом дістали інструменти.

— Не знаю, в четвер кермо ще не полагодили, запитай у п'ятничного...

— Ну, звичайно, як же це я не здогадався раніше?! — побіг я до ванної. — П'ятничний!

Ти чуєш? Кермо вже полагодили?

— В п'ятницю ще ні,— відповів він, відчиняючи двері. Його голова була обмотана рушником, а до лоба він притискав лезо ножа, намагаючись пригальмувати зростання гулі, розміром з яйце. Четверговий, підійшов до нас із інструментами, зупинився поряд зі мною, уважно роздивляючись потерпілого, який ставив на полицю пляшку з мікстурою. Саме її булькання нагадало мені полоскання горла.

— Що це тебе так? — запитав я співчутливо.

— Не що, а хто. Це був недільний.

— Недільний? Навіщо... Не може бути!

— Це довга історія...

— Все одно! Швидко назовні, може, встигнемо! — обернувся до мене четверговий.

— Але ракета ось-ось увійде до вихору, — відповів я. — Поштовх може викинути нас в порожнечу, ми загинемо...

— Не кажи дурниць, — сказав четверговий. — Якщо існує п'ятничний, з нами нічого не може трапитися. Сьогодні тільки четвер...

— Середа! — заперечив я.

— Гаразд, байдуже, в усякому разі, в п'ятницю я житиму. І ти теж.

— Але ж це тільки здається, що нас двоє, — відмітив я, — насправді, я один, тільки з різних днів тижня...

— Добре, добре, відкривай люк... Але тут виявилось, що у нас тільки один скафандр.

Отже, ми не могли обидва вийти з ракети одночасно, — план нашого порятунку провалився.

— А, дідька лисого! — кинув я сумку з інструментами. — Потрібно було вдягнути скафандр і не знімати його — я про це не подумав, але ти, четверговий — повинен був про це пам'ятати!

— Скафандр у мене відібрав п'ятничний.

— Коли? Навіщо?

— Після бійки кулаками не махають, — понурився він і пішов до каюти. П'ятничного в ній не було. Я заглянув у ванну, але вона також була порожня.

— Де п'ятничний? — запитав я. Четверговий акуратно розбивав ножем яйця і виливав їх на сковорідку.

— Напевно, десь, в районі суботи, — спокійно відповів він, помішуючи яєчню.

— Чекай-чекай, — запротестував я, — свій раціон за середу ти вже з'їв, ти не луснеш від подвійної вечері?

— Це так само мої харчі, як і твої. Я — це ти, ти — я. Ще пояснити?

— Що за софістика? Не клади так багато масла! Очманілий! У мене не вистачить запасів на такий натовп.

Сковорідка вислизнула у нього з рук, а я відлетів до стіни — нас поглинув новий вихор. Корабель знову трусився наче в лихоманці, я ж намагався якнайшвидше добратися до коридору та вдягнути скафандр. Я міркував: коли після середи прийде четвер, я, четверговий, буду в скафандрі, не знімаючи його до п'ятниці; і тоді, я з четверга і я п'ятничний нарешті зустрінемося у повній бойовій готовності, щоб полагодити врешті-решт це кляте кермо. Сила тяжіння зросла і я знепритомнів. Коли ж розплющив очі, я лежав вже праворуч від четвергового, а не ліворуч, як декілька хвилин тому. Мій план зі скафандром було дуже складно втілити в життя. Через силу тяжіння — я ледве пересувався. Я помітив, що четверговий так само намагається повзти в коридор. Годину потому, ми зустрілися, розпластані біля порогу. Хай він відчиняє двері, — подумав я, облишивши марні спроби, дотягнутися до ручки. Одночасно, намагався зрозуміти з якого я дня, і щоб переконатися остаточно — запитав у мого колеги по нещастю.

— Я з чет...верга... — простогнав він.

Ми лежали ніс до носа. Це було дивно. Невже я все ще в середі? Подумки перебравши останні події — я зрозумів, що це виключено. Він — п'ятничний. До цих пір, він обганяв мене лише на день — так повинно тривати і надалі. Я чекав, щоб він відчинив двері, але, здається, він чекав того самого від мене. Коли я нарешті зміг підвестися, то одразу побіг до коридору. Схопивши скафандр, я розтягнувся на підлозі. Мій двійник зробив мені підніжку, щоб заволодіти скафандром.

— Мерзотник! Сволота! — заволав я.

Надути самого себе — яка підлість! Але він не звертав увагу на мої крики, мовчки вдягаючи скафандр. Раптом якась незрозуміла сила

виштовхнула його з скафандра, в якому, як виявилось, вже хтось сидів. Я розгубився, не розуміючи хто є хто.

— Ей, середовий! — закричав той, в скафандрі. — Не пускай четвергового, допоможи мені! Четверговий і справді намагався зірвати з нього скафандр.

— Віддай скафандр! — гарчав четверговий.

— Відв'яжися! Чого ти причепився?! Ти що, не розумієш, він повинен бути у мене, а не у тебе?! — відповідав голос зі скафандра.

— Цікаво, чому?

— Дурень тому, що я ближче до суботи, ніж ти, а в суботу нас буде вже двоє в скафандрах!

— Нісенітниця, — втрутився я, — в кращому разі, в суботу ти будеш в скафандрі один як останній ідіот і нічого не зможеш зробити. Віддай скафандр мені: якщо я його зараз надіну, то ти теж матимеш його в п'ятницю, як п'ятничний, так само як і я в суботу, як суботній, а, значить, в цьому випадку нас буде двоє, з двома скафандрами... Четверговий, допоможи!

— Припини! — відбивався п'ятничний, з якого я силою стягував скафандр. — По-перше, вже минула північ, і ти сам тепер четверговий, а по-друге, буде краще, якщо я залишуся в скафандрі, — тобі він все одно ні до чого...

— Чому? Якщо я його сьогодні надіну, то він буде на мені і завтра. — Сам переконаєшся... Адже я вже був тобою в четвер, мій четвер вже минув, я знаю, що кажу...

— Досить базікати. Відпусти негайно! — заволав я. Але він вирвався від мене, і я почав за ним ганятися спочатку по камері реактора, а потім ми один за одним ввалилися в каюту. Несподівано, нас залишилося тільки двоє. Тепер я зрозумів, чому четверговий сказав, що п'ятничний забрав у нього скафандр: за цей час я сам став четверговим, — це у мене його забрав п'ятничний. Я не думав так просто здаватися. "Почекай, я тобі покажу", — подумав я, вибіг в коридор, звідти в реакторний відсік, де озброївся важкою залізною палицею, що слугувала мішалкою для атомного казана. Не гаючи ні хвилини, я помчав до каюти. П'ятничний був у скафандрі, тільки шолома ще не встиг надіти.

— Знімай скафандр! — грізно крикнув я, стискаючи палицю.

— І не подумаю.

— Знімай, кажу тобі! — На мить я завагався.

Мене не дуже бентежило, що у нього не було ні синця під оком, ні гульт на лобі, як у того п'ятничного, що булькотів у ванній, — я зрозумів, що саме так і повинно бути. Той п'ятничний тепер уже напевно став суботнім, а можливо, навіть незабаром стане недільним, а присутній тут п'ятничний недавно був четверговим, в якого я перетворився опівночі, — по низхідній кривій петлі часу я наближався до місця, де п'ятничний, ще непобитий, повинен був перетворитися у побитого п'ятничного. Але ж він сказав, що його понівечив недільний, а його поки ніде не було — в каюті ми були удвох, він і я. Раптом у мене промайнула блискуча ідея.

— Знімай скафандр! — гаркнув я грізно.

— Четверговий, відчепися! — закричав він.

— Я не четверговий! Я недільний! — заволав я, кидаючись у бійку.

Він спробував опиратися, але черевики у скафандра дуже важкі, і поки він піднімав ногу, я встиг ударити його палицею по голові. Зрозуміло, не занадто сильно, адже, в майбутньому, перетворившись з четвергового на п'ятничного, я сам отримаю по лобі — тож проламувати самому собі череп мені зовсім не хотілося. П'ятничний впав і, застогнавши, схопився за голову, а я грубо стягнув з нього скафандр. Похитуючись, він пішов у ванну, бурмочучи: "Де вата... де свинцева примочка?.." — тим часом я вдягав трофей за який ми так вперто боролися. Раптом я помітив ногу, що стирчала з-під ліжка. Вставши на коліна, я зазирнув туди. Під ліжком лежав чоловік, який похапцем намагався впоратися з чавканням і плиткою молочного шоколаду, яку я залишив на чорний галактичний день; негідник так поспішав, що їв шоколад разом зі шматочками фольги, що виблискували у нього на губах.

— Облиш шоколад! — заволав я, смикаючи його за ногу. — Ти хто такий? Четверговий?..

— запитав я вже тихіше, охоплений раптовою тривогою: можливо, я ось-ось стану п'ятничним і мені дістануться побої від самого себе?

— Я недільний, — процідив він крізь зуби.

Мені стало ніяково. Або він брехав, і тоді це не мало значення, або говорив правду — у такому разі перспектива отримання гуль була неминуча: адже це недільний побив п'ятничного. П'ятничний сам мені про це сказав, а я, прикинувшись недільним, стукнув його палицею. Але, подумав я, якщо навіть він бреше, що він недільний, то, у всякому випадку, можливо, він пізніший, ніж я, а раз так — пам'ятає все, що пам'ятаю я, отже, він вже знає, як я обдурих п'ятничного, і тому може надути мене аналогічним чином, — те, що було моєю військовою хитрістю, для нього просто спогад, яким можна скористатися. Поки я розмірковував, як бути, він доїв шоколад та виліз із-під ліжка.

— Якщо ти недільний, де твій скафандр?! — вигукнув я, що осяяний новою думкою.

— Зараз він у мене буде, — сказав він спокійно, і тут я помітив палицю в його руці... а потім побачив сильний спалах, немов вибухнули десятки зір одночасно, та знепритомнів.

Прокинувся я, сидючи на підлозі у ванній, в яку хтось ломився. Я почав оглядати синці і гулі, гуркіт в двері не стихав: це був середовий. Я показав йому мою голову, прикрашену гулями, він пішов з четверговим за інструментами, потім почалася гонитва, бійка за скафандр; нарешті, я якось пережив цей бедлам і суботнім ранком вліз під ліжко, у пошуках моєї омріяної шоколадки. Хтось потягнув мене за ногу, коли я доїдав останню плитку, знайдену під сорочками; це був я, не знаю вже, з якого дня, але про всяк випадок я стукнув його палицею по голові, зняв з нього скафандр і вже збирався одягнутися, як ракета увійшла до нового вихору.

Коли я опам'ятався, каюта була набита людьми. Пересуватися по ній було майже неможливо. Як виявилось, всі вони були мною з різних днів тижнів, місяців, а один, здається, навіть з майбутнього року. Багато було побитих, з синцями, а п'ятеро з присутніх були в скафандрах. Але замість того щоб негайно вийти назовні і полагодити пошкодження, вони почали сперечатися, лаятися, торгуватися і сваритися. Вони з'ясовували, хто кого побив і коли. Положення ускладнювалося тим, що вже з'явилися дообідні і післяобідні, я почав побоюватися, що, якщо так триватиме, я розмножусь на хвилинних і секундних. Окрім того, більшість присутніх безсоромно брехали, і я до цих пір не знаю кого я бив насправді і хто бив мене в трикутнику четверговий — п'ятничний — середовий, якими я був по черзі. Саме тому, що я сам брехав п'ятничному, ніби я недільний, мене побили на один раз більше, ніж належало за розкладом. Я навіть подумки не хочу повертатися до тих сумнозвісних подій. Людині, яка цілий тиждень давала собі в пику — пишатися нема чим.

Сварки продовжувалися. Мене охоплював відчай через безглузду втрату часу. Ракета, тим часом, мчала наосліп, час від часу, потрапляючи в гравітаційні вихори. Врешті-решт ті, що були в скафандрах, побилися з іншими. Я намагався хоч якось втихомирити цей хаос, і нарешті, після нелюдських зусиль мені вдалося організувати щось подібне до зборів. Головою проголосили вихідця з майбутнього року, як найстаршого.

Потім ми вибрали облікову комісію, погоджувальну раду і редакційну комісію, а четверо з майбутнього місяця взялися за охорону порядку. Наступний негативний вихор зменшив наші ряди наполовину. Замість того, щоб висунути кандидатів на ремонт керма, нам довелося змінювати регламент. Карта прогнозувала наближення до чергових вихорів, які звели б нанівець досягнуті успіхи. Ситуація не тішила: то зникали вже вибрані кандидати, то знову з'являлися вівторковий і п'ятничний з обмотаними рушниками головами і починали традиційні скандали... Після проходження через величезний позитивний вихор ми опинилися в такій собі рукавичці, що от-от трісне. Найгірше було те, що часові відстані збільшувалися — я побачив себе в ролі діда і згадав себе хлопчиськом.

Чесно кажучи, я не знаю, чи був я все ще недільним або вже понеділковим. Втім, це все одно не мало ніякого значення. Перелякані діти плакали і кликали маму; голова — Тихий з майбутнього року — лаявся як швець, тому що Тихий з середи, який в марних пошуках шоколаду заліз під ліжко, укусив голову комісії за ногу, коли той наступив йому на палець. Поміж сивих голів і дитячого лементу — я втратив будь-яку надію на хепі енд. Між сто сорок другим і сто сорок третім вихорами я запропонував моїм клонам анкету; але виявилось, що багато хто з присутніх безсоромно бреше. Навіщо — одному Богові відомо; можливо, атмосфера, що панує на кораблі, остаточно збила їх з пантелику. Шум і галас були такі, що доводилося кричати. Раптом, одному з торішніх Іонів прийшла в голову вдала ідея про те, щоб найстарший з нас розповів історію свого життя; ми сподівалися саме так дізнатися хто ж полагодило кермо. Адже найстарший вмщав в своєму досвіді досвід всіх присутніх з різних місяців, днів і років.

З цим проханням ми звернулися до сивого діда, який, трохи невпевнено, стояв біля стіни. Він почав довго і детально розповідати нам про своїх дітей і онуків, а потім перейшов до космічних подорожей — за свої, мабуть, дев'яносто років, він здійснив їх чимало. Про те, що відбувалось зараз, єдине, що нас цікавило, старий не пам'ятав і був настільки самовпевненим, що не хотів признаватися у склерозі, а все торочив про своїх онуків і численні ордени; ми не витримали, накричали на нього і веліли замовкнути.

Після двох наступних вихорів натовп значно порідшав. Після третього не лише стало вільніше, а й зникли всі у скафандрах. Залишився тільки один порожній скафандр. Ми гуртом повісили його в коридорі і продовжували засідати. Після нової бійки за цей цінний експонат, ракета увійшла до чергового вихору, а потім спорожніла.

Я сидів на підлозі, з припухлими очима, на диво в просторій кімнаті, серед розбитих меблів, обривків одягу і роздертих книг. Підлога була встелена бюлетенями для голосування. Карта повідомила, що я вже минув зону гравітаційних вихорів. Втративши надію на дуплікацію, а значить, і на усунення дефекту, я впав у повний відчай.

Визирнувши, через деякий час, в коридор, я із здивуванням побачив, що скафандр зник. Туманно, я почав пригадувати — перед останнім вихором двоє хлопчиськ крадькома вислизнули з каюти. Невже вони вдвох влізли в один скафандр?! Спантичений, я кинувся до керма. Їм вдалося! Поки ми безпросвітно сперечалися — хлопчаки займалися ділом! Ймовірно, один засунув руки в рукави скафандра, а інший — у штанини; так вони змогли одночасно тримати два ключі. Порожній скафандр я знайшов за люком. Я вніс його до ракети немов реліквію, відчуваючи безмежну подяку тим відважним хлопчиськам, якими я був так давно!

Так завершилась одна з найдивовижніших моїх пригод. І саме завдяки сміливості і розуму тих дітей, я зміг написати ці рядки.

Потім казали, що цю історію я вигадав, а злостивці поширювали мерзотні плітки, ніби я такий собі пияк, і ретельно приховуючи це на Землі, грішу протягом довгих років космічних подорожей. Одному Богові відомо, які ще плітки розповсюджували із цього приводу, але такі вже люди: вони охочіше повірять у найнеймовірнішу нісенітницю, ніж у справжні факти, які я дозволив собі тут викласти.